

اصول و استانداردهای ساخت رسانه‌ی آموزشی

شماره ۱ - تهیه فیلم آموزشی

گردآوری و تنظیم: کارشناسی فناوری اطلاعات
تدوین مراحل طراحی آموزشی: توسط معاونت آموزشی و تربیتی
دفتر مرکزی جامعه تعلیمات اسلامی
زمستان ۱۳۹۸

اصول و استانداردهای ساخت فیلم آموزشی

ویدیو آموزشی را به روش‌های مختلفی می‌توان تهیه کرد. از آن جایی که مخاطبان و سلیقه‌ها متفاوت هستند پس هیچ راهکار مشخصی وجود ندارد. در ادامه چند مورد از اصول و استانداردهایی که برای ساخت فیلم آموزشی کارآمد هستند را شرح می‌دهیم.

انتخاب یک موضوع و سناریو (طراحی آموزشی)

یک موضوع را انتخاب کنید (محتوای درسی) و سپس آن را به متنی کامل تبدیل کنید. (مراحل قبل از تدریس، حین تدریس، بعد از تدریس) بعضی از معلمان هنگام ضبط فیلم آموزشی فی البداهه و بدون آمادگی قبلی عمل می‌کنند که باعث می‌شود هنگامی که اشتباه می‌کنند دوباره از اول شروع کنند. این کار باعث خستگی و شاید در نهایت دلزدگی شود. استفاده از نوشته‌ای از پیش آماده زمانی خوب است که اطلاعات را به بصورت طبیعی منتقل کنیم و به هیچ وجه این حس را بوجود نیاوریم که فقط از روی متن مقابل خود می‌خوانیم. رعایت و اجرای طبیعی مراحل تدریس مانند تدریس طبیعی در کلاس درس، با اجرای :

۱. **ارزشیابی ورودی:** با طرح چند سؤال از مطالب قبلی، که پس از چند لحظه چون محیط آموزشی یک طرفه است معلم خود پاسخ سؤالات را می‌دهد.

۲. **مرحله آمادگی:** که به صورت بیان مختصر با هنرمندی خود همراه ایجاد انگیزه و نوشتن متن درس بر روی تابلو آموزشی، موضوع درس را بیان می‌کند.

۳. **مرحله اجرای تدریس:** که با توجه به عدم حضور مخاطب و در نظر داشتن تفاوت‌های فردی مخاطبان خود و زمان معین شده برای این مرحله، همراه با وسایل و ابزار از پیش تعیین شده (رسانه‌های آموزشی)، شیوه و روش تدریس خود را انتخاب « روش‌های سنتی، روش‌های نو و خلاقانه، روش تلفیقی » و مرحله آموزش را شروع می‌کند.

۴. **مرحله ارزشیابی پایانی:** با طرح چند سؤال از مطالب آموزش داده شده و چند لحظه فرصت برای فکر کردن مخاطبان، بصورت یک طرفه خود پاسخ را می‌دهد.

۵. تعیین تکالیف برای مخاطبان:

- پژوهشی و پروژه‌ای، ساختنی و دست‌ساز، نوشتاری و ...
- طوری مراحل طراحی آموزشی (سناریو) را بنویسید که حداکثر ۲۵ تا ۳۰ دقیقه شود.
- سعی کنید در مرحله اجرای تدریس، با روش‌های خلاق و چهره شاداب همراه با مکث‌های مرحله‌ای و استفاده از بیان و شکل‌های رفتاری متفاوت، عکس، اسلاید، کاریکاتور، بیان حدیث، خاطره و ... مانع از خستگی مخاطبان شوید. می‌توان این مرحله را به دو مرحله حداکثر ۷ تا ۱۰ دقیقه‌ای تبدیل نمود.

توجه: وادار نمودن مخاطبان به مطالعه، تمرین و تکرار از روش‌های بهینه و مطلوب آموزشی است که معلمان باید بر آن اسرار و تاکید نمایند و در هر جلسه تدریس در مرحله ارزشیابی تشخیصی با پرسش از مخاطبان با ابزار و رسانه‌های فضای مجازی موجود، خود و مخاطبان‌شان را به مرحله‌ی آمادگی درس جدید برسانند.

ضبط فیلم آموزشی

یک اتاق ساکت و خلوت بیابید و میکروفون را به لپ‌تاپ وصل کنید. توجه داشته باشید که از میکروفون‌های خوب و با کیفیت استفاده کنید و هرگز از میکروفون درونی لپ‌تاپ استفاده نکنید. نرم افزار ضبط صفحه نمایش خود را باز کنید. (پیشنهاد ما نرم افزار کماتازیا Camtasia است چون امکان ویرایش و حذف و... را فراهم می‌سازد) متن خود را (طرح درس و سناریو تدوین شده را کنار صفحه نمایش لپ‌تاپ قرار دهید) و همزمان وقتی با ماوس حرکتی را نشان می‌دهید متن را هم بخوانید. اوایل مقداری سخت بنظر می‌آید ولی با تمرین کردن کم کم عادی می‌شود. **« معلم موفق و توانمند سعی می‌کند مراحل تدریس خود را مانند کلاس**

درس از قبل مطالعه و برنامه ریزی و حفظ نماید. »

در نرم افزار کماتازیا شما می‌توانید در بعضی از مواقع از کلید F9 برای مکث و ادامه استفاده کنید. توجه داشته باشید هنگامی که متن را می‌خوانید سعی کنید از نفس کشیدن بلند، قورت دادن آب دهان، لکنت، صرغه، خمیازه، تلفظ اشتباه کلمات انگلیسی و فارسی و ... اجتناب کنید. هنگامی که چند ضبط را به پایان رساندید شروع به ویرایش کنید. سعی کنید در ابتدای ویدیوی آموزشی از نمودار ها جهت بالا بردن درک دانش آموز استفاده کنید. آمارها نشان داده که ویدیوهای آموزشی با نمودار اثر گذاری بهتر و بیشتری دارد. **(می‌توانید**

همراه ضبط از قبل مطالب مهم را پاور پوینت کرده و در تدریس استفاده نمایید.)

۱. کیفیت تصویر

Camtasia نرم افزاری مناسب برای ساخت فیلم آموزشی است و این قابلیت را دارد که در صورت نیاز، صدا و تصویر را با برنامه های دیگر ضبط کرده و وارد این نرم افزار کنید. اندازه تصویر در ویدیو آموزشی باید به گونه‌ای باشد که دانش آموز به راحتی جزییات تصویر را مشاهده کند. اندازه مناسب برای صفحه نمایش ۷۲۰ در ۱۲۸۰ می‌باشد و همچنین توجه داشته باشید که ترجیحا از بزرگ‌نمایی تصاویر بی کیفیت خودداری کنید.

۲. کیفیت صدا

صدای واضح و رسا از مهم ترین ویژگی‌های ویدیو آموزشی است. دانش آموزان دوست دارند به صدایی بدون نویز گوش دهند و نسبت به صدای بی کیفیت واکنش منفی نشان خواهند داد. برای داشتن صدای با کیفیت مجبور به استفاده از میکروفون‌های گران قیمت نیستید فقط کافیست که قبل از ضبط فیلم آموزشی ، تنظیمات و میکروفون ها را تست کنید و از سالم بودن صدا اطمینان خاطر شوید.

اهمیت سناریو نویسی در ضبط فیلم آموزشی

یکی از اولین گام ها برای ضبط فیلم آموزشی سناریو نویسی (نوشتن متن طراحی آموزشی « مراحل طرح درس روزانه » می باشد. نوشتن سناریو (طرح درس) برای یک فیلم آموزشی جزء الزامات بوده که از یک فیلم بلند گرفته تا یک فیلم کوتاه ، سناریو مهم ترین بخش آن است. بنابراین در ساخت یک فیلم آموزشی هم به سناریو نویسی نیاز داریم. البته پیش تر در مورد اهمیت سناریو نویسی در مقاله آموزش جامع ساخت ویدیوی آموزشی از ۰ تا ۱۰۰ به صورت مختصر صحبت کردیم اما در این مقاله بیشتر به این موضوع می پردازیم. پس تا انتها با ما همراه باشید.

سناریو «طراحی آموزشی» در ضبط فیلم آموزشی چیست؟

یک سناریو (طرح درس) برگه یا کاغذی است که محتوای ویدیوی آموزشی (محتوای موضوع و مراحل تدریس) را برای ما توضیح می دهد. متن سناریو « طرح درس » شامل توضیحی از بخش های مختلف ویدیوی آموزشی است.

➤ مرحله ارزشیابی تشخیصی یا ورودی

➤ مرحله آمادگی و ایجاد انگیزه

➤ مرحله اجرای محتوی درس و متن درس

➤ مرحله ارزشیابی پایانی و تکمیلی

➤ مرحله تعیین تکالیف برای تمرین و تکرار و مطالعه و آمادگی برای جلسه بعدی.

سناریو علاوه بر این که برنامه ریزی هر بخش را مشخص می کند، مدت زمان هر بخش و اتفاقاتی که در هر بخش رخ می دهد را تعیین می کند. همچنین در سناریوی یک ویدیوی آموزشی صدا گذاری ها و نمایش المان های هر بخش مشخص می شود. در ادامه به ۵ اهمیت سناریو نویسی در ساخت ویدیوی آموزشی اشاره می کنیم.

۱. کاهش زمان ضبط

وقتی از یک سناریو برای ساخت فیلم آموزشی استفاده می کنید در زمان خیلی کمتری می توانید یک ویدیوی آموزشی را ضبط و به اتمام برسانید.

۲. کاهش خطاهای احتمالی

در حین ضبط فیلم آموزشی احتمال وجود خطاها و اشتباهات (مثل تیپ زدن) وجود دارد و در صورتی که از یک سناریو استفاده نکنید درصد این خطا و اشتباهات بیشتر شده و به غیر از ایجاد مشکلات دیگر باعث دلزدگی و زودتر خسته شدن شما در حین ضبط می شود.

۳. عدم فراموشی بخش های مختلف آموزش

وقتی در حال آموزش ویدیویی یک نرم افزار هستید مخاطبان علاقه دارند تا همه چیز را در مورد موضوع آموزش شما بدانند. اگر از قبل سناریویی (طراحی مراحل پنجگانه تدریس) برای ضبط فیلم آموزشی آماده

نکرده باشید به احتمال زیاد بخش‌هایی از آموزش را فراموش می‌کنید و در این حالت آموزش شما امتیاز و رتبه کمتری از نگاه مخاطب خواهد گرفت. پس همیشه سناریو را طوری بنویسید که همه بخش‌های آموزش را در بر بگیرد.

۴. افزایش اعتماد به نفس

با داشتن یک سناریو (طرح درس) در ضبط فیلم آموزشی اعتماد به نفس شما در حین ضبط بیشتر می‌شود! طبق تحقیقات مشخص شده که داشتن یک سناریو (طرح درس) در هنگام ضبط فیلم آموزشی باعث افزایش اعتماد به نفس معلم و کنترل بیشتر بر روی محتوای آموزشی خواهد شد.

۵. تبدیل شدن به یک معلم حرفه‌ای

وقتی شما با برنامه‌ریزی درست، ضبط فیلم آموزشی را انجام می‌دهید در طول زمان ساخت یک فیلم آموزشی برای شما مثل آب خوردن می‌شود و تبدیل به یک معلم حرفه‌ای و مسلط به کار خود می‌شوید طوری که حتی بدون داشتن سناریو (طرح درس) می‌توانید یک فیلم آموزشی جذاب تهیه کنید و مخاطبان زیادی جذب شما خواهند شد.

۱۰ مورد برای ساخت یک فیلم آموزشی جذاب

برای داشتن یک فیلم آموزشی خوب و جذاب نیاز است تا از تکنیک‌ها و روش‌هایی برای افزایش کیفیت محتوای آموزشی استفاده کنید. در زمانی که آموزش‌های ویدیویی بسیار زیادی در دسترس عموم است تنها آموزشی بازخورد بهتری دارد که بیننده تفاوت آن را با دیگر آموزش‌ها احساس کند. پس برای ساخت فیلم آموزشی جذاب با ما همراه باشید. در اینجا ۱۰ مورد را برای افزایش جذابیت در یک ویدیوی آموزشی بیان خواهیم کرد.

۱. ویدیوی کوتاه و متمرکز بهتر است

توضیح دادن جزییات مفید است ولی اگر خیلی طولانی باشد برای ساخت فیلم آموزشی کسل کننده می‌شود. در نظر داشته باشید که ما در حال ساخت فیلم سینمایی نیستیم بلکه ویدیوی کوتاه آموزشی می‌سازیم. درحالی که هیچ قانون جهانی برای مدت زمان یک ویدیوی آموزشی وجود ندارد ولی بهترین زمان برای یک بخش از دوره آموزشی، زمانی کمتر از ۱۰ دقیقه است.

۲. همه‌ی ما می‌توانیم بخوانیم ولی دلیل براین نمی‌شود که خواننده باشیم

ضبط صدا هم همینطور است. اگر احساس می‌کنید که نمی‌توانید با صدای خودتان ویدیو را ضبط کنید می‌توانید از یک دوست یا آشنا که صدای خوبی دارد کمک بگیرید ولی در نهایت این را فراموش نکنید که بهترین صدا، صدای خودتان است. فقط کمی نیاز به تمرین دارید.

۳. انتخاب موضوع درست مهمترین مورد در ساخت فیلم آموزشی است

قبل از شروع ساخت ویدیوی آموزشی سوال اساسی که باید به آن جواب دهید این است که آیا این موضوع برای ساخت محتوای ویدیویی مناسب است یا خیر؟ ممکن است اینطور فکر کنید که هر سوالی که با چطور شروع می‌شود موضوعی عالی برای ساخت ویدیوی آموزشی است ولی در اصل این چنین نیست. برای مثال موضوعی مانند چطور یک فتوشاپ کار حرفه‌ای شویم؟ ممکن است برای آموزش متنی بسیار عالی باشد ولی ممکن است برای آموزش ویدیویی موضوع مناسبی نباشد. یک موضوع مناسب برای ویدیوی آموزشی باید جنبه‌های بصری زیادی برای نمایش دادن داشته باشد برای مثال تقریباً همه‌ی نرم‌افزارها و سخت‌افزارها گزینه‌ی مناسبی برای ساخت ویدیوی آموزشی هستند.

۴. مختصر و مفید بگویید

از جملات کوتاه و کلمات ساده استفاده کنید. در زبان محاوره‌ای، پیچیدگی یک مانع بزرگ برای شنونده و یا بیننده است. بنابراین نهایت تلاش خود را بکنید که تا حد امکان از متنی ساده و روان استفاده کنید. این را هم بدانید که شما در حال ساخت یک ویدیوی آموزشی هستید بنابراین مبنای کار شما نشان دادن است، نه صرفاً کلمات.

۵. برای ساخت ویدیوی آموزشی کپشن فراموش نشود

یکی از دلایلی که نیاز ویدیوی آموزشی را به کپشن محرز می‌کند این است که امکان یادگیری مخاطبانی را که در شنوایی ناتوان هستند فراهم می‌کند. تحقیقات نشان می‌دهد افزودن کپشن به ویدیو، نرخ یادگیری ویدیو را از ۴۰٪ به ۸۰٪ افزایش می‌دهد. برای این کار می‌توانید از نرم‌افزار کم‌تازیا استفاده کنید. برای مثال زمانی که از کلیدهای میانبر در یک نرم‌افزار استفاده می‌کنید مشابه تصویر زیر، این کلیدها را به صورت بصری هم به بیننده نشان داده و فقط به گفتن بسنده نکنید.

۶. خودتان باشید

اگر شما از شروع تا پایان ویدیو با صدایی یکنواخت صحبت کنید، این احتمال وجود دارد که مخاطبان شما جذب ویدیو نشوند و ویدیو را تا آخر تماشا نکنند. برای نگه داشتن مخاطبین تا انتهای ویدیو بهترین راه این است که کمی از شخصیت خود را وارد ویدیو کنید! تنها کافیست که بصورت طبیعی و روزمره خودتان صحبت کنید و یا کمی اطلاعاتی که مخاطبین انتظار آن را ندارند اضافه کنید. فقط کافیست که خودتان باشید در این صورت ملاحظه می‌کنید که چقدر مخاطب را جذب خود می‌کنید.

۷. فضای کاری خنثی‌ای انتخاب کنید

اگر از عکس باب اسفنجی لذت می‌برید ممکن است دیگران ارتباط خوبی با این شخصیت کارتون‌ی نداشته باشند، سریعاً عکس آن را از روی محیط دسکتاپ خود حذف کنید و سپس شروع به ضبط ویدیوی آموزشی کنید. آمارها نشان می‌دهد که فضای شلوغ و عکس نامناسب دسکتاپ تاثیر غیرمستقیم و منفی بر روی ناخودآگاه مخاطبان می‌گذارد و زودتر از تماشای ویدیوی آموزشی شما منصرف می‌شوند.

۸. از اسلایدها و تصاویر جذاب استفاده کنید

اگر از اسلاید و یا عکس برای ساخت ویدیوی آموزشی استفاده می‌کنید یکی از راه‌هایی که باعث می‌شود ویدیوی آموزشی شما جذاب‌تر و یا خلاقانه‌تر باشد استفاده از اسلاید ها و تصاویر چالش برانگیز است. برای این کار یک اسلاید یا عکس زیبا را انتخاب کنید. در این صورت مخاطب شما بیشتر جذب می‌شود و از طرفی می‌توانید مهارت‌های خود را بهتر نشان دهید.

۹. استفاده از دوربین فیلم برداری

هنگام آموزش یک نرم‌افزار می‌توانید از یک دوربین کمک بگیرید تا تصویر شما را هنگام آموزش ضبط کند. از این طریق بیننده هم صفحه‌ی کامپیوترتان و هم تصویر خودتان که در ابعادی کوچک‌تر بر روی ویدیوی اصلی قرار می‌گیرد را مشاهده می‌کند. بهترین حالت این است که وقتی به دوربین نگاه می‌کنید و در حال صحبت هستید، تصویرتان تمام صفحه نمایش داده شود.

۱۰. بزرگنمایی بخشی از تصویر

در ساخت فیلم آموزشی هنگامی که نیاز است بیننده جزئیات را در یک نرم‌افزار مشاهده کند از قابلیت Scale یا (بزرگنمایی) بخشی از تصویر استفاده کنید و از این طریق جزئیات را به خوبی به نمایش بگذارید.

مدت زمان هر فیلم آموزشی باید چقدر باشد؟

ممکن است آموزش ویدیویی شما در قالب یک دوره کامل باشد که بخش‌های مختلفی دارد. در این حالت با ایجاد چند فصل و زیر فصل، موضوع آموزش را به بخش‌های کوچکتر تبدیل کنید و به هر بخش بین ۱۰ تا ۱۵ دقیقه بپردازید مگر آنکه موضوع در این زمان نگنجد. تحقیقات نشان داده که آموزش‌های کوتاه به شکل بخش‌های کوچک، طرفداران بیشتری دارند.

از چه دوربینی برای ضبط تصویر می‌توان استفاده کرد؟

اگر تصمیم گرفته‌اید برای ساخت ویدیوی آموزشی خود از دوربین فیلم برداری استفاده کنید می‌توانید هر دوربینی که قابلیت ضبط تصویر با کیفیت HD را دارد، بکار بگیرید. دوربین‌های موبایل، دوربین‌ها DSLR خانگی و دوربین وبکم می‌تواند گزینه خوبی باشد.

با چه نرم افزارهایی می‌توان صفحه نمایش کامپیوتر یا موبایل را ضبط کرد؟

نرم‌افزارهای زیادی برای ضبط صفحه نمایش کامپیوتر/ لپ‌تاپ و صفحه موبایل وجود دارد که در ادامه بهترین‌ها را معرفی می‌کنیم.

نرم افزار ضبط صفحه نمایش و صدا کمتازیا (Camtasia)

کمتازیا یکی از معروف‌ترین نرم‌افزارهای ساخت فیلم آموزشی است که امکانات زیادی برای شما به همراه دارد. یکی از قابلیت‌های این نرم‌افزار به غیر از ضبط صفحه نمایش و صدا، امکان تدوین در محیط نرم‌افزار است که می‌تواند کار را برای شما آسان کند.

نرم افزار ضبط صفحه نمایش موبایل

ممکن است در مواردی خاص نیاز باشد تا چیزی را در موبایل به بیننده و مخاطب خود نشان دهید که در این صورت می‌توانید از نرم افزارهایی مثل V Recorder برای اندروید و Screen Recording برای iOS استفاده کنید.

میکروفون مناسب برای ضبط فیلم آموزشی کدام است؟

رکودرها یا ضبط کننده‌های صدا در بازار تنوع زیادی دارند که انتخاب هر کدام بستگی به نیاز شما خواهد داشت. اما برای ساخت یک فیلم آموزش نرم افزار نیازی به میکروفون‌های گران قیمت نیست و با استفاده از میکروفون هندزفری یا هدفون، میکروفون های Usb و رکوردرهایی با قیمت متوسط (بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان) به آسانی می‌توان صدایتان را با کیفیت مطلوبی ضبط کنید.

با اشتباهات رایج در حین ضبط چه کنیم؟

ممکن است در حین آموزش اشتباهاتی مثل تیپ زدن در صحبت کردن، هنگ کردن سیستم و از این قبیل اشتباهات و مشکلات بوجود آید که خب طبیعی هم است. اما نیازی نیست در هنگام اشتباه کردن به عقب برگردید و مجدداً ضبط کنید. این موارد را می‌توان در هنگام تدوین ویدیوی آموزشی به راحتی ویرایش و یا حذف کرد.

چگونه ویدیوی آموزشی تولید شده را تدوین کنیم؟

برای تدوین و ویرایش ویدیوی آموزشی نرم افزارهای زیادی وجود دارد که انتخاب با شماست. ممکن است در حال حاضر با نرم افزاری کار می‌کنید که رابط کاربری آن برای شما جذاب است و پیشنهاد می‌شود از همان نرم افزار مورد علاقه تان استفاده کنید. اما اگر تا بحال یک فیلم آموزشی را تدوین نکردید و اصطلاحاً اول کار هستید پیشنهاد می‌شود از نرم افزار کماتازیا برای ضبط و تدوین ویدیوی آموزشی خود استفاده کنید. اینکه چطور باید با این نرم افزار کار کنید و ویدیوی آموزشی را تدوین کنید می‌توانید از دوره‌های رایگان در اینترنت استفاده کنید تا کار با این نرم افزار را یاد بگیرید.

نکاتی ضروری برای تولید فیلم آموزشی

حال به بیان راهکارهایی برای افزایش کیفیت تولیدات آموزشی ویدئویی می‌پردازیم .

۱. برنامه ریزی صحیح

برای تولید فیلم آموزشی، پیش از شروع کار سرفصل‌های زیر را مورد نظر دقیق خود قرار دهید:

- اهداف یادگیری دوره (اهداف کلی، اهداف جزئی، اهداف رفتاری)
- مخاطبان دوره (پایه تحصیلی، شناخت تفاوت‌های فردی، سطح پیش دانسته‌های آنها)
- آمادگی معلم (توان علمی، آشنایی با شیوه‌ها و مهارت‌های تدریس، اعتماد به نفس)
- طرح درس
- زمان پیشنهادی کل ویدئو
- تاریخ شروع و پایان ضبط
- تاریخ اجرای تمرین

پیشنهاد می‌کنیم اگر تجربه شما در تولید محتوای آموزشی کم است حتماً از تجربیات متخصصین این عرصه در تدوین بندهای فوق کمک بگیرید تا در خلال کار متوجه خطا در برنامه ریزی و توقف پروژه نشوید.

۲. درک درست از مبانی تولید فیلم آموزشی

تولید فیلم آموزشی شاید در ابتدا فرآیند ترسناکی به نظر برسد، اما آیا واقعاً اینگونه است؟ بزرگترین ترس تولیدکنندگان محتوای ویدئویی این است که شاید پس از تمام تلاش‌ها برای تولید یک محتوای باکیفیت و بی‌نقص، مخاطب از آن استقبال نکند و همه تلاش‌ها و پیگیری‌ها بی‌ثمر بماند. می‌توان این ترس را با شناخت عوامل تاثیرگذار در مخاطب و کیفیت محصول به یک اهرم برای موفقیت تبدیل کرد. متأسفانه در بیشتر ویدئوهای آموزشی، تدریس هنوز بر اساس مدل یادگیری سنتی و البته افزودن چند دستورالعمل ویدئویی انجام می‌شود:

معرفی معلم، معرفی عنوان آموزشی یا متن و موضوع تدریس، آموزش راهکارها و در نهایت جمع بندی و خلاصه محتوا. اما آیا مخاطب هنوز در آن سوی دوربین، بیننده شماست؟؟ یکی از بزرگترین و متداول‌ترین اشتباهات در تولید ویدئوی آموزشی، مدت زمان جلسات آموزشی است. خود شما حاضرید ۹۰ دقیقه بدون وقفه به تماشای فقط یک جلسه از یک آموزش بپردازید؟ یک فیلم آموزشی بسته به نوع و محتوای آموزش باید بین ۲ تا ۳۰ دقیقه باشد البته کوتاه کردن بخش‌ها صرفاً به معنی قطع کردن مطلب بعد از X دقیقه و یا حذف و کم‌گویی در مطالب نیست. بلکه لازمه آن درک تفاوت در ارائه مطلب به روش سنتی و مجازی است. مخاطب شما در معرض عوامل پرت‌کننده حواس و تمرکز بیشماری قرار دارد و این یعنی شما هستید که با کم کردن طول محتوا و افزایش کیفیت آن، او را تا انتهای محتوای آموزشی با خود همراه می‌کنید.

اشتباه دیگری که اغلب در آموزش ویدئویی اتفاق می‌افتد، این است که طراحان آموزش ویدئویی صرفاً به ضبط صفحه نمایش اکتفا می‌کنند. (مانند دسکتاپ رکوردها)

تحقیقات و تجربیات نشان می‌دهد این اتفاق باعث قطع ارتباط بین معلم و دانش آموز می‌شود و از نظر مخاطب خسته‌کننده خواهد شد. در بیشتر موارد زمانی که از این روش استفاده می‌شود، حتی موس شما بعنوان مدرس ثابت بوده و یا به حرکات اضافی می‌پردازد و شما پس از اشاره به یک المان در صفحه نمایش ناگزیر به بیان توضیحات در آن رابطه می‌باشید.

فراموش نکنید آنچه به ما ثابت شده است، اثر گذاری تولیدات ویدئویی است و نه صوتی! یکی از تفاوت‌های مهم این دو روش تدریس، ایجاد ارتباط و جذب مخاطب از طریق زبان بدن و بخصوص ارتباط چشمی است.

نکته دیگری که در مبانی تولیدات آموزشی مورد توجه است، ایجاد ارتباط درست و در نظر گرفتن خصوصیات و روحیات مخاطبان شماست.

فراموش نکنید راه‌های ارتباط با مخاطبین بسته به رده سنی آنها، سطح علمی و تحصیلی آنها و یا حتی نوع علوم آموزشی به آنها متفاوت است. لحن بیان، سرعت گویش، تعداد مثال‌ها و یا نوع تصاویر بکار برده شده در اسلایدها و.. از جمله عواملی هستند که در تولید فیلم آموزشی، برای یک ارتباط طولانی مدت با مخاطب، ملزم به در نظر گرفتن و رعایت آنها هستید.

۳. تمرین و پیش تولید

ساده ترین راه برای ناکامی یک آموزش ویدئویی نداشتن تمرکز کافی در روز تولید است، حتی اگر حرفه‌ای‌ترین تجهیزات و عوامل برای ضبط شما مهیا شده باشد. شک نکنید مخاطب متوجه عدم تمرکز، عدم مهارت یا استرس شما در روز ضبط می‌شود و فقط ۳ راه حل برای از بین بردن این موارد وجود دارد: با امکاناتی که در اختیار دارید و به دور از فضای رسمی استودیو پیش تولید داشته باشید. (کلاس درس مدرسه خود یا در منزل خود)

یک موبایل و یک تلویزیون خانگی برای شروع کافیست. از یک شیشه و یک ماژیک وایت برد هم می‌توانید کمک بگیرید. پیش تولیدات خود را به تعدادی از مخاطبان و اطرافیانتان نشان دهید و نظر آنها را در تمرین بعدی اعمال کنید.

۴. نقش طراح و کارگردان ویدئو آموزشی

توجه داشته باشید که محتوای شما بیشتر به یک تله تئاتر است تا یک فیلم سینمایی. شما در تله تئاتر ناگزیرید در لحظه با اتفاقات و مسائل جدید روبرو شوید و در لحظه برای آنها راه حل پیدا کنید. مدرس ویدئو یک هنرپیشه سینمایی نیست که تمام تمرکز خود را صرف بازی با دوربین ها، زوایا، دیالوگ‌ها، راکوردها و پوزیشن‌ها کند. او یک شخصیت علمی است که بیشتر تمرکزش روی خوب ارائه دادن مطلب است. این کارگردان و عوامل هستند که باید با اشراف به فضای تولید ویدئو آموزشی، شرایط مطلوب مدرس را فراهم کنند و مسائل فنی خود را بدون درگیر کردن معلم که هنرپیشه اصلی در استودیو فیلم آموزشی است هموار کند.

گاهی نیز لازم است بدون انتقال استرس به معلم، مبانی پایه‌ای ارتباط با مخاطب مانند زبان بدن، شادابی در تدریس، ایجاد جذابیت، پر انرژی بودن و ... به معلم انتقال داده شود. این اتفاق نیز نیاز به درک شرایط معلم و انتقال حرفه‌ای آموزه‌ها در فضای استودیو دارد.

۵. پس از تولید

حالا دیگر وقت این رسیده روی صندلی دانش آموز یا دانش آموزی خود بنشینیم و از زاویه او محتوا را طلب کنیم. چه زمانی می‌خواهم خود را ببینم، چه زمانی به نوشته‌های واضح در تخته وایت برد نیاز دارم و چه زمانی دیدن مطالب در نمایشگر برای من جذاب است.

این امر بقدری حساس و موشکافانه است که نمی‌توان آن را به انتخاب لحظه‌ای سر صحنه واگذار کرد. باز هم تاکید می‌کنیم:

مونتاژ یعنی، نگاه حرفه‌ای در جایگاه دانش آموز و در آرامش و فرصت برای انتخاب بهترین نیاز دانش آموز برای هر لحظه از فیلم. این که گاهی برای سرعت در رسیدن به فایل نهایی از مونتاژ سر صحنه استفاده می‌شود روش مناسبی برای تولید ویدئو آموزشی نیست و صرفا الگو گرفتن از برنامه‌های تولیدی تلویزیونی است. فراموش نکنیم که جایگاه علمی معلم، جایگاهی بالاتر از یک مجری یا هنرپیشه تلویزیونی است و شرایط تدریس نیز متفاوت از نقش آفرینی در جایگاه‌های مختلف هنری است. شاید بتوان گفت معلم در ویدئو آموزشی تنها هنرپیشه ایست که رسالتی مهم‌تر از نقش آفرینی دارد. پس تا حد ممکن آزادی‌های او را در حین تدریس

از بین نبرید و انتخاب بهترین تصویر و بهترین نیاز مخاطب را به بعد از ضبط و در فرآیندی تخصصی تر از تصمیم لحظه ای یک کارگردان مokol کنید.

۶. انتقال فایل به کاربران

داشتن ویدئو با کیفیت خیلی خوب است ، اما گاهی ممکن است با کیفیت بودن یک ویدئو باعث ایجاد خاطره بد در کاربران و ترک دوره آموزشی ما شود. قبل از تولید نهایی یک فیلم آموزشی باید مشخص شود که دوره آموزشی مجازی ما در بستر چه فایلی به دست دانش آموزان خواهد رسید.

باید بدانیم دانش آموزان ما در چه سطح رفاه ، چه سطح آشنایی با بستر داده ها و حتی پهنه جغرافیایی هستند . تمام مواردی که گفته شد مشخص کننده نحوه دسترسی و تنوع دسترسی کاربران ما به حاصل داده ها است. حال نوبت انتخاب کیفیت فایل نهایی و بستر انتقال فایل به کاربران اس. پس ، داشتن یک ویدئو Full-HD خوب است ولی نه برای کاربری که قرار است محتوای شما را در بستر آنلاین و با پهنای باند 1Mb/s دریافت کند .

همین طور داشتن یک ویدئو کم حجم خوب است ولی نه برای کاربری که با نمایشگر 4K و بر بستر اینترنت با سرعت 40Mb/s به ویدئوهای شما دسترسی دارد .

داشتن یک ویدئو 4K بر بستر Blu-ray خوب است ولی نه برای کاربری که دسترسی به دستگاه پخش Blu-ray ندارد و یا ارسال دیسک به دست او کاری هزینه بر و دشوار است.

پیشنهاد می کنیم برای تحلیل این موضوع مهم که نقش بسزایی در پایداری کاربران شما دارد ، با افرادی که قبلا تجربه این کار را داشته اند مشورت کنید .

موفق و موید باشید.